

मातुलचन्द्र

Question 1:

बालगीतं साभिनयं सस्वरं गायत।

Answer 1:

इसे विद्यार्थी स्वयं अभिनय करके गाएँ।

Question 2:

पद्यांशान् योजयत-

मातुल! किरसि	सितपरिधानम्
तारकखचितं	श्रावय गीतिम्
त्वरितमेहि मां	चन्द्रिकावितानम्
अतिशयविस्तृत	कथं न स्नेहम्
धवलं तव	नीलाकाशः

Answer 2:

मातुल! किरसि	कथं न स्नेहम्
तारकखचितं	चन्द्रिकावितानम्
त्वरितमेहि मां	श्रावय गीतिम्
अतिशयविस्तृत	नीलाकाशः
धवलं तव	सितपरिधानम्

Question 3:

पद्यांशेषु रिक्तस्थानानि पूरयत-

(क) प्रिय मातुल! प्रीतिम्।

(ख) कथं प्रयास्यसि।

(ग) क्वचिदवकाशः।

(घ) दास्यसि मातुलचन्द्र!।

(ङ) कथमायासि न गेहम्।

Answer 3:

(क) प्रिय मातुल! वर्धय मे प्रीतिम्।

(ख) कथं प्रयास्यसि मातुलचन्द्र।

(ग) नैव दृश्यते क्वचिदवकाशः।

(घ) मह्यम् दास्यसि मातुलचन्द्र!

(ङ) कथमायासि न भो! मम गेहम्।

Question 4:

प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

(क) अस्मिन् पाठे कः मातुलः?

(ख) नीलाकाशः कीदृशः अस्ति?

(ग) मातुलचन्द्रः किं न किरति?

(घ) किं श्रावयितुं शिशुः चन्द्रं कथयति?

(ड) चन्द्रस्य सितपरिधानं कथम् अस्ति?

Answer 4:

(क) अस्मिन् पाठे चन्द्रः मातुलः।

(ख) नीलाकाशः अतिश्यविस्तृतः अस्ति।

(ग) मातुलचन्द्रः स्नेहम् न किरति।

(घ) गीतिं श्रावयितुं शिशुः चन्द्रं कथयति।

(ड) चन्द्रस्य सितपरिधानं तारकखचितं अस्ति।

मातुलचन्द्र

Question 5:

उदाहरणानुसारं निम्नलिखितपदानि सम्बोधने परिवर्तयत-

यथा- चन्द्रः	-	चन्द्र!
(क) शिष्यः	-	
(ख) गोपालः	-	
यथा- बालिका	-	बालिके!
(क) प्रियंवदा	-	
(ख) लता	-	

यथा- फलम्	-	फल!
(क) मित्रम्	-	
(ख) पुस्तकम्	-	
यथा- रविः	-	रवे!
(क) मुनिः	-	
(ख) कविः	-	
यथा- साधुः	-	साधो!
(क) भानुः	-	
(ख) पशुः	-	
यथा- नदी	-	नदि!
(क) देवी	-	
(ख) मानिनी	-	

Answer 5:

यथा- चन्द्रः	-	चन्द्र!
(क) शिष्यः	-	<u>शिष्य!</u>
(ख) गोपालः	-	<u>गोपाल!</u>
यथा- बालिका	-	बालिके!
(क) प्रियंवदा	-	<u>प्रियंवदे!</u>
(ख) लता	-	<u>लते!</u>
यथा- फलम्	-	फल!
(क) मित्रम्	-	<u>मित्र!</u>
(ख) पुस्तकम्	-	<u>पुस्तक!</u>
यथा- रविः	-	रवे!
(क) मुनिः	-	<u>मुने!</u>
(ख) कविः	-	<u>कवे!</u>
यथा- साधुः	-	साधो!
(क) भानुः	-	<u>भानो!</u>

(ख) पशुः	-	<u>पशो!</u>
यथा- नदी	-	नदि!
(क) देवी	-	<u>देवि!</u>
(ख) मानिनी	-	<u>मानिनि!</u>

Question 6:

मञ्जूषातः उपयुक्तानाम् अव्ययपदानां प्रयोगेण रिक्तस्थानानि पूरयत-

कुतः	कदा	कुत्र	कथं	किम्
------	-----	-------	-----	------

(क) जगन्नाथपुरी अस्ति?

(ख) त्वं पुरीं गमिष्यसि?

(ग) गङ्गानदी प्रवहति?

(घ) तव स्वास्थ्यं अस्ति?

(ङ) वर्षाकाले मयूराः कुर्वन्ति?

Answer 6:

(क) जगन्नाथपुरी कुत्र अस्ति?

(ख) त्वं कदा पुरीं गमिष्यसि?

(ग) गङ्गानदी कुतः प्रवहति?

(घ) तव स्वास्थ्यं कथम् अस्ति?

(ङ) वर्षाकाले मयूराः किम् कुर्वन्ति?

Question 7:

तत्समशब्दान् लिखत-

मामा	
मोर	
तारा	
कोयल	
कबूतर	

Answer 7:

मामा	<u>मातुल</u> ।
मोर	<u>मयूरः</u>
तारा	<u>तारकम्</u>
कोयल	<u>कोकिलः</u>
कबूतर	<u>कपोतः</u>